

**Sprawozdanie z realizacji zadania edukacyjnego
pn. „Edukacja przyrodnicza dla rezerwatu Beka”
w ramach umowy nr WFOŚ/D/569/7184/2022**

Podmiot realizujący:

Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków

Pomorskie Biuro OTOP

Lipowa 4
84-230 Rumia
T +48 58 341 26 93
E pomorze@otop.org.pl

**Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony
Ptaków**
BirdLife Polska

Odrowąza 24
05-270 Marki k. Warszawy

T +48 512 232 931
E biuro@otop.org.pl

KRS 0000015808
NIP 957-05-53-373

www.otop.org.pl

Koszt kwalifikowany zadania: 45 289,03 zł

Kwota dotacji WFOŚiGW w Gdańsku: 37 600,79 zł

CEL ZADANIA EDUKACYJNEGO

Celem zadania było kontynuacja działań ograniczających zagrożenia, jakie dla przedmiotów ochrony w rezerwacie przyrody Beka (gmina Puck) stwarza wkraczanie turystów w nieudostępnione i wrażliwe na antropopresję obszary rezerwatu. Długoterminowym zamierzeniem tych działań jest zmiana zachowań osób korzystających rekreacyjnie z zasobów przyrodniczych Beki oraz utrzymanie zaangażowania społecznego dla budowania i promowania szacunku dla lokalnej przyrody.

Realizacja zadania opierała się na dwóch głównych typach działań:

- Monitorowanie i reagowanie na nieodpowiednie zachowania ludzi przebywających w rezerwacie przez wolontariuszy OTOPatrolu. Przygotowano zestaw materiałów wspierających ich pracę, a także przeprowadzono dla nich cykl szkoleń.
- Edukacja przyrodnicza w rezerwacie (w tym działania prowadzone przez zatrudnionych edukatorów) i poza rezerwatem Beka.

OPIS ZREALIZOWANYCH PRAC

I. Monitorowanie i reagowanie na nieodpowiednie zachowania turystów

Przeprowadzono dwie główne akcje rekrutacyjne: wiosną 2022 r. oraz wiosną 2023 r. W ich wyniku z końcem zadania, tj. w kwietniu 2023 r. zespół OTOPatrolu liczył **39 wolontariuszy**, zaangażowanych w prace w rezerwacie Beka na podstawie umowy wolontariatu.

1. Szkolenie wolontariuszy

Szkolenia miały na celu organizacyjne wdrożenie wolontariuszy do zespołowej pracy w rezerwacie w kontakcie z turystami, a także wsparcie merytoryczne w zakresie wiedzy o przyrodzie rezerwatu Beka.

a) Szkolenia organizacyjne - przeszkolono łącznie 39 wolontariuszy

Odbyły się dwa stacjonarne szkolenia: jedno 26 marca 2022 r. w Rzucewie (Osada Łowów Fok), drugie u progu nowego sezonu pracy wolontariuszy, tj. 25 marca 2023 r. w Ostoninie. W każdym z nich wzięło udział ok. 25 osób. W trakcie sezonu odbywały się indywidualne spotkania z osobami zgłaszającymi się do zespołu, które miały charakter szkolenia stacjonarnego w biurze OTOP lub praktycznego w rezerwacie.

Zakres szkoleń:

- Regulacje prawne dotyczące statusu Beki i przepisów obowiązujących na terenie rezerwatu;
- Zasady i praktyka edukacyjnego przekazu dla turystów w rezerwacie;
- Zasady i praktyka interweniowania w sytuacjach nieprzestrzegania obowiązujących reguł przez osoby odwiedzające rezerwat (zapewnienie efektywnej i bezpiecznej pracy wolontariuszy).
- Zasady ustalania harmonogramu pracy, komunikowania się i raportowania opiekunowi OTOPatrolu.

b) Warsztaty przyrodnicze

Cykl warsztatów i wykładów, budujących kompetencje wolontariuszy w zakresie wiedzy przyrodniczej o rezerwacie Beka. Prowadzone przez specjalistów z danej dziedziny:

- botaniczne (terenowe), dotyczące siedlisk rezerwatu Beka i związanych z nim gatunków roślin - 06.08.2022 r.
- ornitologiczne (terenowe), z wiedzy i rozpoznawania ptaków chronionych w rezerwacie – 10.09.2022 r.
- ornitologiczne, połączone z ćwiczeniami z rysowania ptaków (rozwijanie umiejętności dostrzegania kluczowych cech ptaków) – 04.02.2023 r.
- z wiedzy o działaniach ochrony czynnej prowadzonych przez OTOP w rezerwacie – 25.03.2023 r.
- z wiedzy o celach monitoringu ptaków prowadzonych w rezerwacie Beka – 25.03.2023 r.

Każdorazowe w zajęciach brało udział ok. 25 - 30 wolontariuszy.

2. Wyposażenie wolontariuszy OTOPatrolu.

Członkom zespołu dostarczone niezbędne materiały merytoryczne i edukacyjne do przekazywania odwiedzającym oraz odzież terenową z oznakowaniem OTOPatrolu.

Zakupione/dostarczone materiały edukacyjne:

- przypinki z wizerunkami ptaków rezerwatu Beka (zakup w ramach zadania)
- ulotki o przyrodzie rezerwatu Beka (druk w ramach zadania)
- kartka (pocztówka) z rezerwatu Beka (zakup w ramach zadania)
- przewodniki po ścieżce edukacyjnej „Rezerwat przyrody Beka” (zasoby OTOP);
- ulotki o znaczeniu koników polskich w rezerwacie (zasoby OTOP);
- zakładki do książek z ptakami Beka (zasoby z poprzedniej edycji zadania)
- opaski odblaskowe z logo rezerwatu (zasoby z poprzedniej edycji zadania)

Zakupione wyposażenie wolontariuszy

- kamizelki terenowe (odblaskowe) z logo OTOPatrolu oraz dla edukatorów
- koszulki bawełniane typu T-shirt z oznakowaniem OTOPatrolu
- czapki z logo OTOPatrolu
- kurtki typu softshell z logo OTOPatrolu
- zalaminowane mapki z trasą ścieżki i wyciągiem z przepisów regulujących reżim ochronny Beka (zasoby OTOP).

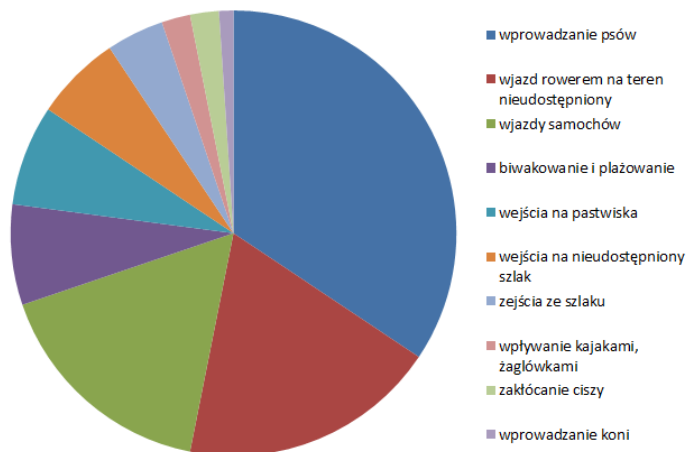
3. Efekty pracy OTOPatrolu.

- W pracę zespołu było zaangażowanych 39 osób wolontariuszy.
- Wolontariusze w sezonie 2022/2023 wykonali **296 patroli**. Przepracowali w rezerwacie ok. **745 godzin**.

Patrole wolontariuszy były organizowane od kwietnia 2022 r. do początku października 2023 r., a następnie wznowione na przełomie marca/kwietnia 2023 r.

Wolontariusze wykonywali swoje zadania w rezerwacie głównie w dni wolne od pracy, kiedy ruch turystów jest najbardziej intensywny. Pracowali w zespołach minimum 2-osobowych, przez 2-4 godziny dziennie każdy. Jeśli zachodziła taka potrzeba, stosunkowo duża liczba wolontariuszy pozwalała organizować dwa składy patrolu w różnych godzinach, także w popołudnia w dni robocze.

Rodzaje interwencji podjętych przez OTOPatrol w rezerwacie Beka w 2022 r.

Wolontariusze obecni byli na trasie ścieżki turystycznej. Zwracali także uwagę na miejsca poza udostępnionym szlakiem. Ich zadaniem było zwracanie turystów na ścieżkę edukacyjną, opowiadanie o przyrodzie Beki, zwrócenie uwagi na obserwowane ptaki, przekazanie materiałów edukacyjnych, w tym drobnych gadżetów dla najmłodszych. Wolontariusze przekazywali informacje o celowości wypasu zwierząt w rezerwacie, potrzebie zapewnienia wypasanyemu zwierzętom spokoju (niewkraczania na ich pastwiska) oraz o historii konika polskiego.

Uczestnicy OTOPatrolu składali każdorazowo raporty z przebiegu swoich działań w rezerwacie.

Inne zadania, w które angażowali się wolontariusze OTOPatrolu:

- Pomoc w organizacji Europejskich Dni Ptaków w rezerwacie
- Orowadzanie wycieczek szkolnych
- Pomoc w prowadzeniu stanowiska edukacyjnego rezerwatu Beka na pikniku „Klimat dla nauki” w Gdyni
- Zabezpieczanie akcji przeprowadzania koników polskich – do rezerwatu Beka na początku wypasu łąk oraz – z rezerwatu na pastwisko zimowe po zakończeniu sezonu.
- Organizacja wystawy fotograficznej przyrody rezerwatu Beka.

Zdjęcia dokumentujące pracę wolontariuszy są załącznikiem do sprawozdania.

4. Organizacja pracy OTOPatrolu

Za organizację pracy wolontariuszy odpowiedzialny był opiekun OTOPatrolu z zakresem obowiązków:

- przeprowadzenie akcji rekrutacyjnych i nabór wolontariuszy do zespołu OTOPatrolu,
- organizacja szkoleń uczestników patroli,
- komunikacja z zespołem OTOPatrolu, raportowania ich pracy,
- ustalenie i nadzorowanie harmonogramu pracy w terenie,
- wsparcie wolontariuszy, w tym dostarczanie materiałów,
- projekt i zakup planowanych materiałów oraz dbanie o efektywne wykorzystanie tych zasobów,
- prowadzenie aktywnego profilu OTOPatrolu na FB - głównego narzędzia komunikacji między zarządzającymi projektem ze strony OTOP a wolontariuszami.

OTOPatrol rezerwatu Beka

Grupa zamknięta „OTOPatrol rezerwatu Beka” jest miejscem wymiany informacji, organizacji pracy wolontariuszy, relacji z partoli, pomysłów i usprawnień proponowanych przez wolontariuszy, zdjęć przyrodniczych oraz innych aktualności (także ze świata przyrody Beki). To także narzędzie integracji i mobilizacji zespołu.

W sprawozdawanym okresie na profilu grupy zamieszczono około 400 wpisów.

II. Edukacja przyrodnicza w rezerwacie i poza nim

1. Uruchomienie i obsługa punktów edukacyjnych

Uruchomiono mobilne punktów edukacyjne wyposażone w lunetę obserwacyjną i obsługiwane przez zatrudnionych doświadczonych edukatorów. Miejsca lokalizacji punktów, tzw. Stacji Obserwacji, to: wał przeciwsztormowy oraz wieża na północy rezerwatu.

Na potrzeby organizacji punktów zakupiono lunetę ornitologiczną.

Punkty edukacyjne w rezerwacie pracowały przez sierpień i wrzesień, w dni wolne od pracy, skupiając wokół siebie duże grono ludzi odwiedzających rezerwat. Były okazją do pokazania zainteresowanym osobom ptaków Beki w sposób atrakcyjny, z pomocą lunety, z ciekawą i fachową informacją doświadczonych ornitologów.

2. Cykl podcastów „Ptasiego Radia OTOP” poświęconych rezerwatowi Beka i jego otulinie

Przygotowano 4 odcinki podcastów:

- Odcinek 7 o odpowiedzialnym uprawianiu sportów wodnych na wodach sąsiadujących z rezerwatem.
- Odcinek 8 o ptakach gnieźdzących się w norach w sąsiedztwie rezerwatu Beka
- Odcinek 9 o życiu podwodnego świata Zatoki Puckiej oraz ujścia rzeki Redy
- Odcinek 15 o historii pradoliny Redy i jednym z gatunków ptaków związanych z trzcinowiskami wzdłuż Redy.

Ze względu na atrakcyjną formę i zasięg, podcasty są nie tylko materiałem merytorycznym wspierającym pracę wolontariuszy Beki, ale mają też szerokie grono innych odbiorców, spełniając jednocześnie ważną społecznie rolę edukacyjną. Są dostępne na kanale YouTube OTOP (link poniżej) oraz na platformach podcastowych, w tym na najbardziej popularnej platformie - Spotify.

<https://www.youtube.com/watch?v=Z6Rd0KchuX8&t=820s>

<https://www.youtube.com/watch?v=i7mMF5n62I8>

<https://www.youtube.com/watch?v=89A2LQAN1iY>

<https://www.youtube.com/watch?v=89A2LQAN1iY>

3. Promocja zasad ochrony przyrody w rejonie wybrzeża Zatoki Puckiej

Zamknięcie wód przybrzeżnych Zatoki Puckiej w granicach rezerwatu w 2018 r. nie ustrzegło przed wpływaniem w ten akwen amatorów sportów wodnych. Specjalne działanie w ramach zadania edukacyjnego zostało skierowane do osób uprawiających sporty wodne na Zatoce Puckiej, wypożyczających sprzęt w wypożyczalniach sąsiadujących z akwenem w granicach rezerwatu. Wykonano 5 plansz edukacyjno-informacyjnych/infografik, które zostaną umieszczone w portach, marinach, wypożyczalniach sprzętu wodnego w porozumieniu z ich właścicielami i zarządzającymi. Dodatkowo jeden z odcinków podcastów „Ptasie Radio OTOP”, przygotowanych w ramach niniejszego zadania został poświęcony tematyce zrównoważonej turystyki na wodach Zatoki Puckiej.

III. Promocja efektów projektu

Rezultaty zadania wraz z informacją o dofinansowaniu ze środków WFOŚiGW w Gdańsku były promowane w następujący sposób:

- Strona internetowa OTOP www.otop.org.pl
Została opublikowana informacja o rozpoczęciu projektu.
- Serwis internetowy rezerwatu Beka www.rezerwat.otop.org.pl
Informacja o rozpoczęciu projektu. Po zakończeniu realizacji zadania opublikowane zostało sprawozdanie z jego realizacji.
- Profil FB OTOP <https://www.facebook.com/OTOP.BirdlifePolska>.
Opublikowano informację o rozpoczęciu projektu wraz z zaproszeniem wolontariuszy do współpracy oraz krótkie aktualności z działań w trakcie realizacji. Opublikowano także posty informujące o kolejnych wydarzeniach, w ramach projektu:
 - Podcast odc. 15
<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=622413896595260&set=pb.100064799648078.-2207520000.&type=3>
 - Podcast odc. 9
<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=608384447998205&set=pb.100064799648078.-2207520000.&type=3>
 - Podcast odc.8
<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=600724685430848&set=pb.100064799648078.-2207520000.&type=3>
 - Informacja o dofinansowaniu edukacji w rezerwacie Beka przez WFOŚiGW w Gdańsku
<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=514115450758439&set=pb.100064799648078.-2207520000.&type=3>
 - Podcast odc. 7
<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=478940677609250&set=pb.100064799648078.-2207520000.&type=3>
 - Post – warsztaty ornitologiczne. Poznajemy i rysujemy ptaki Beki

<https://www.facebook.com/photo?fbid=568207805349203&set=pcb.568207858682531>

- Post – Stacja Obserwacja w rezerwacie Beka

<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=462741849229133&set=pb.100064799648078.-2207520000.&type=3>

Posty były publikowane także na Instagramie OTOP.

Odbiór postów w mediach społecznościowych OTOP wygląda następująco:

- przeciętny zasięg na Facebook: 3000 odbiorców
- przeciętny zasięg posta Instagram: 400 odbiorców

Profil OTOP na FB obserwuje 22 963 użytkowników.

- Artykuły w magazynie OTOP „Ptaki” – 2 publikacje:
Ptaki nr 2/2022, str. 8-9, Stacja Obserwacja w rezerwacie Beka
Ptaki nr 3/2022, str. 8-9, OTOPatrol w rezerwacie Beka
Zasięg: nakład kwartalnika wynosi 750 egz., planowany zasięg działań to 2250 odbiorców.

IV. Utrzymanie trwałości efektów projektu

Działania wolontariuszy i edukatorów Beki przyniosły oczekiwane efekty. Spotkania osób odwiedzających rezerwat z wolontariuszami zaowocowały ograniczeniem liczby przypadków naruszania zakazów na terenie rezerwatu, niejednokrotnie żywym zainteresowaniem informacjami dotyczącymi przyrody rezerwatu, prowadzonego na łąkach Beki wypasu koników polskich, zaobserwowanych ptaków. Regularna obecność zespołu OTOPatrolu w rezerwacie dała też nieoceniony wkład w uzyskanie pełniejszego obrazu sposobów korzystania turystów z walorów Beki, skali zachowań stanowiących zagrożenie dla jej przyrody oraz miejsc najbardziej newralgicznych. Wolontariusze byli w pewnym sensie ambasadorami przyrody Beki, umiejący opowiadać o niej z pasją i działać w myśl zasady „poznaj, by zachować”.

Duże zainteresowanie możliwością obserwacji ptaków z ornitologiem oraz bezpośredniej z nim rozmowy na temat przyrody rezerwatu i obserwowanych przez ludzi metod jego ochrony (wypas koników, koszenia), pokazują, że realizacja punktów „Stacja Obserwacja” w Bece ma duże znaczenie dla budowania społecznej akceptacji dla form jej ochrony.

Sprawozdanie przygotowano: 31.05.2023

Koordynator projektu: Hanna Rachwald